

Rymy-Eetun isä sai Puupäähatun

Suomen Sarjakuvaseuran himoitun Puupäähatun sai tänä vuonna taidegraafikko, professori Erkki Tantt. Aiemminkin paljon kiitosta ja kunniaa päätyöstään puupiirrosten, kirjankuvituksen ja erityisesti sananparsikuvituksen parissa saanut Tantt loi nyt palkitun sarjakuvansa jo vuonna 1930. Rymy-Eetu erottui heti aikansa muista sarjakuvista, ja vuosien saatossa siitä on kehittynyt todellinen kotimainen klassikko.

Vuonna 1907 syntynyt Erkki Tantt oli ollut jo puolen vuosikymmentä piirtäjänä ja taittajana kirjapainoalalla kun Ilmari Jäämaa alkoi kaipailla sarjakuvaa "Nuori Voima" -lehteensä. Omien sanojensa mukaan Tantt mukaili ulkomaisesta sarjakuvavitsistä oman versionsa käyttäen siinä tuota yhtä kertaa varten keksimäänsä mielikuvitushahmoa, isoa suomalaista miehenkõirilästä.

Ilmari Turja ihastui hahmoon ja yllytti Tanttua tekemään siitä sarjaa Kansan Kuvalehteen. Turja myös antoi hahmolle nimen Rymy-Eetu, sanomansa mukaan Haanpään teksteistä löytämänsä. (Lähtökohdانا lienee ollut kokoelmassa "Tuuli käy heidän ylitseen" vuodelta 1927 julkaistu novelli "Hanuri-pelimannin elämäkerta" ja henkilö nimeltä Remu-Eemeli.)

Sarjakuvaa ilmestyikin sitten, tosin ei mitenkään säännöllisesti ja säännönmukaisesti, vaan silloin tällöin, siellä ja täällä lehdessä, eri kokoisena ja eri muotoisena. Sarja jatkoi Suomen Kuvalehdessä ja myöhemmin monessa muussa lehdessä. Joskus lehden vaihdos toi mukanaan uusia vaatimuksia srjallekin. Kun Eetu päättyi Hakkapeliittaan, puettiin ylle suojeluskuntapuku ja selvää propagandaakin oli tehtävä - sodan jälkeen kiellettiin sota-ajan Rymy-Eetujakin, vaikkei Tantt mikään sotahullu ollut.

Myöhemmin Eetu nähtiin ainakin lehdissä Radiokuuntelija, Uusi Kansan Kuvalehti, Neovius, Antenni ja viimeksi Käytännön maamies. Kun lopulta maamiesaiheiden keksiminen kävi hankalaksi, ei piirtäjä enää viitsinyt jatkaa, mutta olipa sentään tullut tehdyksi muutamia taukoja lukuunottamatta nelisenkymmentä vuotta sarjakuvaa.

"Rymy-Eetua" koottiin myös albumiksi joulumarkkinoille. Näitä Otavan vihkosia varten Tauno Karilas valikoi pinosta mieleisiihän jaksoja ja lisäsi niiden alle riimittelyt. Karilas myös toimi taiteilijan agenttina kustantajalle päin - Tantt vain allekirjoitti sopimukset ja piirsi sekä värittänsä sarjakuvat. Albumeita ilmestyi kaikkiaan neljättä kymmentä - pientä sekaannusta tutkimuksiin aiheuttaa muun muassa se, että osa albumeista on niin Otavan kuin Yliopiston kirjastonkin tiedostoissa pelkästään Karilaaan kohdalla.

(Hupaisaa tämä suomalaisen kulttuurin kirjakäsité, vain kirjoittaja on merkitsevä, silloinkin kun materiaali on alunalkaen tekstiöntä!)

Replikkejähän Tantt käytti niukasti, mutta sitäkin napakammin. Lähtökohdiltaan sarja oli pantomiimia, ja henkiseksi esikuvikseen Tantt mainitsee ruotsalaisen Adamsonin ja tanskalaisen Perd'nandin. Rymy-Eetu on tyyppilinen taidokkaan piirtäjän luomus sarjakuvana, ilmeikkäälle viivalle ja nopealle hahmotuskyvylle rakentuva.

Helppoa sarjakuvan tekeminen ei Tanttunkaan mielestä ollut, sillä joskus oli tehtävä ihanvain tekemällä, useimmiten sentään muistikirjaan luonnosteltujen ideoiden pohjalta. Ideat tulivat nimittäin tapansa mukaan silloin kun niitä ei ajateltuakaan. Sarjakuvan piirtämisessä Tantt lähti liikkeelle taitosta ja veteli sitten sanomansa mukaan surutta, liikoja aikoja siihen tuhraamatta.

Rymy-Eetua oli aina pino valmiina varastossa, joten pahoja paineita ei syntynyt. Varastoa tuntui olevan helppo tehdä, kun ei ollut jatkuvaa juontakaan. Tekijälleen sarja oli ideaan

keksimisen jälkeen huoletonta puuhaa, kun ei vaadittu teknisesti vaikeaa jälkeä. Tekijänsä mukaan Rymy-Eetu ei vastaa kirjankuvitusta tai puugrafiikkaa siinä mielessä. Toisaalta ei sitä olisi noin pitkään tehty, jos ei tekijäkin olisi hommasta pitänyt.

Niin selvästi oma linjansa Tanttulla oli sarjakuvantekijänäkin, että muista suomalaisista sarjakuvista hän ei juuri hyötynyt. Ainoat jotenkin esikuvalliset olivat ulkomaisia. Uudemmasta suomalaisesta sarjakuvasta professori Tantt on pannut merkille Tarmo Koiviston "Mämmilän", joka näkyy vaativan niin paljon taustatutkimusta ja piirtäjän työtä, että Tantt uskoo sen riittävän päätoimeksi. Käytännölliselläkin tasolla piirtäjä on ollut sarjakuvansa tyytyväinen. Alussa palkkio oli vuokraan riittävä, vaikkei taiteilija työnantajalleen silloinkaan kallis ollut, kaikkien kunnan taiteilijojen tapaan kun puoltaan ei oikein osannut pitää.

Sotien jälkeen vapaana taiteilijana toimineelle Tantulle sarjakuva oli jonkin aikaa ainoa tasainen tulo, kirjankuvitukset kun olivat epäsäännöllisiä tehtäviä.

Kun niin sanotun klassisen kauden kotimaiset sarjakuvat olivat paljolti ruutujen alle sijoitetun tekstin varassa ja esitystavaltaan jähmeän asetelmallisiksi pysähtyneitä, lähti Rymy-Eetu liikkeen vaikutelmasta ja taiteilijasta rytmistä rymistelemään perussuomalaiseen huumoriin. Vahva mutta hyväntahtoinen sankari ei aina ollut nokkele tai nopea käänteissään, mutta sisulla Eetu kyllä puski, vaikka sitten päin mäntyä.

Eetun ulkomuoto oli luottamusta herättävä, kotoisanoloisen tukeva miekkonen mursunviiksineen. Tanton ystävät väittävät hahmosa olevan taiteilijansa omia luonteenpiirteitä, ja asian paikkansapitävyyttä tiedusteltaessa Tantt vastaa: "Kyllä kai siinä semmosta on."

Kalervo Pulkkinen

TIESITKÖ ETTÄ ...

Legendaarisen Doonesbury-sarjakuvan tekijä Garry Trudeau viettää luovaa lomaa ensi vuoden alusta lähtien. Lepotauon pituutta ei Trudeau ole tarkasti sanonut, mutta arveli Doonesburyn piirtämisen jatkuvan joskus 1984 syksyllä. Lepo on tietysti kaikille hyvästä, mutta sääli, että maailman muutenkin heikko sanomalehtisarjakuvatarjonta koki taas kovan suoniskun.

